

2023

**Godišnji Izvještaj
Fondacija Mozaik**

SARAJEVO, MART 2024

SADRŽAJ

1. OSNOVNE INFORMACIJE	Error! Bookmark not defined.
2. SAŽETAK POSTIGNUTIH REZULTATA	Error! Bookmark not defined.
3. LONAC.PRO ZAJEDNICA / ROLIFY	5
4. PROGRAM OMLADINSKE BANKE.....	Error! Bookmark not defined.
5. MOZAIK STARTUP STUDIO.....	10
6. UNAPREĐENJE PRAVNOG OKVIRA ZA FILANTROPIJU	Error! Bookmark not defined.
7. ODRŽIVOST	Error! Bookmark not defined.
8. PARTNERSTVA I MREŽE	16
9. RODNA I SOCIJALNA UKLJUČENOST	Error! Bookmark not defined.

1. OSNOVNE INFORMACIJE

Fondacija Mozaik je društveno preduzeće sa desetogodišnjom strategijom koja ima za cilj unapređenje društvenog i ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. Naša izjava o uticaju služi kao svečano obećanje: "Između 2016. i 2026. godine, Mozaik će predvoditi razvoj transformativne generacije poduzetne i inovativne omladine—snage vođene vrijednostima koja stvara novu društvenu i ekonomsku vrijednost, otvara radna mjesta i postaje uzor drugima u regiji."

Za praćenje našeg napretka, Mozaik je osmislio **Matricu Upravljanja Uticajem/Impaktom** koja se sastoji od jasno definisanih ciljeva, objekta i ključnih pokazatelja učinka (KPI), dizajniranih da identifikuju i osnaže 50.000 mladih žena i muškaraca, omoguće im učešće u 5.000 društvenih projekata i ulože u 500 društvenih preduzeća i mikropreduzeća do 2026. godine.

Naš pristup obuhvata tri međusobno povezane programa koji predstavljaju misiju Mozaika—da identifikuje, osnaži i ulaže u mlade društvene preduzetnike koji su arhitekti prosperitetne ekonomije:

1. **lonac.pro/Rolify:** lonac.pro je online i offline zajednica dizajnirana u suradnji s mladim ženama i muškarcima, koja im nudi značajne prilike za profesionalni razvoj kroz razmjenu s vršnjacima i profesionalcima, grantove i investicije. Ovu platformu koristimo za identifikaciju mladih ljudi s poduzetničkim potencijalom.
2. **Omladinska Banka (OB):** Omladinska Banka je participativni program dodeljivanja grantova u kojem mladi ljudi, organizovani u neformalne grupe, osmišljavaju i sprovode društveno inovativne projekte i mobilizuju svoje zajednice u cilju zajedničkog dobra. Ovaj program omogućava mladim ženama i muškarcima da postanu društveni inovatori i preduzetnici.
3. **Mozaik Startup Studio:** Mozaik Startup Studio nudi dugoročnu, prilagođenu podršku mladim društvenim preduzetnicima, uključujući tehničku pomoć, pred-seed investicije za razvoj i testiranje njihovih **minimalno održivih proizvoda**, kao i investicije u njihova društvena preduzeća. Ovaj program predstavlja temelj za ulaganje u društvena mikropreduzeća i mala preduzeća.

Strateški naponi Mozaika imaju podršku raznovrsnog skupa izvora finansiranja, uključujući više od 55 partnera, među kojima su opštine, privatne fondacije, investitori sa društvenim uticajem i razvojne agencije. U decembru 2017. godine, Švicarska razvojna agencija odlučila je da sufinansira našu strategiju, inicijalno kroz pre-kreditnu nagradu (do 15. jula 2018), a zatim kroz četvorogodišnji sporazum o saradnji koji je trajao od 1. marta 2019. do 28. februara 2023. godine. U septembru 2021. godine potpisan je dodatak koji je uključio program dijaspore u naš ekosistem. Druga faza ove podrške zvanično je dogovorena za period od 2023. do 2027. godine.

2. IZVRŠNI SAŽETAK POSTIGNUTIH REZULTATA

U 2023. godini, Mozaik je nastavio svoje napore u izgradnji podržavajućeg ekosistema sa ciljem osnaživanja svakog mladog pojedinca da ostvari svoj puni profesionalni potencijal koristeći različite prilike dostupne na lokalnom i regionalnom nivou.

lonac.pro/Rolify Zajednica: U februaru 2024. godine, naša zajednica je prošla kroz strateški rebranding i preimenovana je u Rolify, sa obnovljenim fokusom na opremanje mladih ljudi veštinama potrebnim za buduće poslove i liderske uloge. Članstvo u lonac.pro/Rolify zajednici poraslo je *za gotovo 3.000* u izveštajnom periodu i trenutno broji *više od 103.000 pojedinaca*, a broj mladih u uzrastu od 17 do 35 godina porastao je na *70.795*. Trenutno, *233 različita STAKEHOLDERA??*, od opština i preduzeća do NVO-a i pojedinaca, podržavaju mlade društvene preduzetnike i aktiviste kroz lonac.pro/Rolify.

Mozaik Omladinske Banke (OB): Tokom 2023. godine, Omladinske Banke objavile su *99 javnih poziva za podršku projektima i mikrobiznisima* za mlade ljude. Pohvalnih 557 projekata i 73 mikrobiznisa je dobilo odobrenje, od kojih je 43% bilo predvođeno ženama. U saradnji sa 35 partnerskih opština, Omladinske Banke *obezbijedile su dodatnih 722.961 BAM za period 2023-2026* za sve buduće preduzetnike i rast njihovih mikropreduzeća. Takođe, 6,4% volontera dolazi iz grupa „Leave No One Behind“ (LNOB).

Mozaik Startup Studio: Na osnovu prethodnih rezultata i postignuća, Mozaik Fondacija je počela razvijati novu, inovativnu inicijativu Tech4Impact Fund. Ovaj dodatak predstavlja novi finansijski instrument unutar ekosistema, koji dopunjuje Mozaikovo partnerstvo sa Sparkasse Bank na polju društvenog bankarstva i obezbeđivanja bespovratnih kredita (povratnih grantova) u saradnji sa EFSE - Finance in Motion. Mozaik Studio je tokom 2023. godine uspešno realizovao promotivne kampanje i programe mentorstva, što je dovelo do *136 prijava* za finansijsku podršku i kreiranja *655 sati profesionalnog mentorstva jedan na jedan*.

Zapošljavanje: Tokom 2023. godine, kroz osnivanje i podršku novim i postojećim preduzećima, *stvorili smo 189 novih radnih mesta*. Od toga, 53% radnih mesta popunjeno je ženama, dok je 10 radnih mesta posebno stvoreno za članove LNOB (Leave No One Behind) grupa.

Finansijski partneri: Opštine su i dalje bili čvrsti podržavaoci Mozaikove strategije. Za 2023. godinu obezbeđeno je više od 1 miliona eura javnih sredstava iz ovog izvora. Takođe, Švedska vlada je obavezala godišnji doprinos od 500.000 eura za podršku našoj strategiji. Potpisan je i trogodišnji ugovor sa Rockefeller Brothers Fund u iznosu od 100.000 USD godišnje. U ovom izveštajnom periodu, obezbeđeno je 215.255 EUR iz EU - Interreg projekta, 83.333 EUR od Robert Bosch Stiftung, 75.600 EUR od Evropske agencije za obrazovanje i kulturu, kao i 81.000 EUR od Sparkasse Bank (35.000 EUR od Erste Foundation i 46.000 EUR od Steiermärkische Verwaltungsparkasse).

Međunarodne saradnje: Od 2019. godine, Mozaik je partner sa Social Impact Award International, organizujući najveće takmičenje za ideje društvenog uticaja u ranim fazama. Međutim, u decembru 2023. godine, nakon analize sa nosiocem franšize, odlučeno je da se upravljanje SIA programom prebaci na drugu lokalnu organizaciju. U 2024. godini, nastavićemo sa partnerstvom sa Balkan Green Foundation da organizujemo nacionalno takmičenje za zelene ideje i odabir zelenih preduzeća za regionalno takmičenje.

3. LONAC.PRO ZAJEDNICA / ROLIFY

Online zajednica lonac.pro doprinosi našem Rezultatu 1 – **Odgovorna, etična i pozitivna omladina, uključujući one iz left behind grupa, ima pristup mjerama podrške kroz Lonac zajednicu.**

Transformacija: Od Lonac do Rolify

Od svog osnivanja 2018. godine, Lonac je bio ključni alat za transformaciju mladih ljudi u Bosni i Hercegovini i regionu, posvećen podsticanju filantropije i preduzetništva. Pružao je snažnu online platformu na kojoj mladi ljudi pronalaze podršku prilagođenu njihovim potrebama, od praksi, mogućnosti zapošljavanja, stipendija i grantova, do poslovnih investicija i umrežavanja. Naša obaveza uvek je bila osnažiti mlade da daju značajan doprinos svojim zajednicama.

Krećući naprijed, u februaru 2024. godine, naša zajednica je prošla kroz značajnu stratešku transformaciju. *Prebrendirali smo se iz Lonac u Rolify*, ime koje odražava naš obnovljeni fokus na opremanje naredne generacije osnovnim veštinama za buduće poslove i liderske uloge. Ovaj rebranding usklađen je sa našim unaprijeđenim strateškim pravcem i posvećenošću razvoju budućih uzora i profesionalaca, što je ključno za snalaženje u izazovima brzo promijenjivog budućeg tržišta rada.

Teorija promijene za Rolify: Kao odgovor na evoluciju tržišta rada i uvide iz izveštaja Svetskog ekonomskog foruma „[Budućnost poslova](#)“, Rolify je prešao sa originalnog imena "lonac" da bi se fokusirao na razvoj vještina, mogućnosti za karijeru i njegovanje budućih mladih lidera. Ova strateška promjena usvaja pristup Vještine na prvom mestu kako bi se obezbedilo da mladi ljudi budu dobro pripremljeni za budućnost koja ih čeka. Kreiranjem stabilne, pouzdane i intuitivne online platforme i privlačenjem partnera i uspješnih pojedinaca, Rolify nudi mogućnosti za finansijsku podršku, razmjenu znanja, prakse i mentorstvo. Transformacioni efekti uključuju:

- **Usmjeravanje zajednice prema ambicijama mladih:** Rolify će se prilagoditi potrebama i interesima mladih, integrirajući se u njihov svakodnevni život kroz fokus na relevantni razvoj vještina i karijerne mogućnosti.
- **Adaptivni rast i napredak:** Zajednica će se stalno razvijati, prateći promjene u društvu i potrebe mladih, čime će se osigurati relevantnost i efikasnost u promjenjivom svijetu.
- **Rađanje uzora:** Rolify će njegovati određene članove zajednice kako bi postali uzori, prepoznatljivi kao priče o uspjehu i inspiracija, koji personificiraju vještine i liderske osobine ključne za buduće izazove.

Ova strateška promjena povećava našu sposobnost da podržimo mlade i osigurava da Rolify ostane lider u regionalnom osnaživanju omladine, na osnovu čvrstih temelja i uspjeha koje je ostvario Lonac. Zajednica Rolify je okosnica ekosistema, pružajući besplatne prilike i stalno se šireći kroz napore zajedničkog utjecaja. Naš pristup efikasno prilagođava mogućnosti potrebama mladih, što potvrđuje i trenutnih **233 aktera/dioničara** koji su se pridružili podržati ovu inicijativu. Gotovo **3.000 novih** članova pridružilo se tokom 2023. godine, čime je ukupan broj članova dostigao **103.857**.

Istaknuti događaji za 2023. godinu u Loncu/Rolify::

Na **Godišnjoj Konferenciji Mozaik Fondacije (Vještine, Poslovi i Lideri Budućnosti)** koja je održana 27. februara 2024. godine u Sarajevu, okupilo se više od **250 učesnika iz javnog, privatnog, razvojnog, nevladinog i akademskog sektora** kako bi diskutovali o ključnim izazovima poput brzih tehnoloških promjena, digitalne transformacije, klimatskih promjena i novih tržišnih zahtjeva. Ove promjene zahtijevaju novi skup vještina i preoblikovan obrazovni pristup kako bi se omladina pripremila za tržište rada u promjeni, kako je naglašeno u izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma "Budućnost poslova". Izvještaj predviđa da će 65% djece koja danas ulaze u školu raditi u novim vrstama poslova koji još ne postoje, što predstavlja ključni izazov za Bosnu i Hercegovinu: kako pripremiti mlade za budućnost koja je istovremeno nepredvidiva i obećavajuća? **Prepoznajući ove izazove, konferencija je poslužila kao platforma za lansiranje Rolify-ja, koji je nastao kao strateški odgovor, razvijajući se iz lonac.pro zajednice, s ciljem da osnaži više od 100.000 članova da postanu budući lideri.** Ova platforma omogućava pristup resursima i podstiče okolinu na cjeloživotno učenje i adaptaciju. Konferencija je ugomila istaknute paneliste i naglasila hitnost integracije Rolify zajednice u šire napore za opremanje mladih s neophodnim alatima za oblikovanje inovativnijeg i obrazovnijeg društva, proaktivno odgovarajući na globalne izazove.

Puni after film: <https://www.youtube.com/watch?v=6FWTCWjH3kw>

Kolektivni uticaj kroz strateška partnerstva u Rolify: „Tokom prošle godine, Rolify platforma je uspješno mobilizovala ukupno **1,2 miliona EUR**, podržavajući preduzeća, projekte, prototipe, inicijative i druge aktivnosti, zahvaljujući saradnji sa **233 različita partnera** unutar zajednice.“

Prenos znanja: Nastavili smo našu strategiju organizovanja događaja, uglavnom u našem Startup Studio prostoru u Sarajevu, ali i u Bihaću i Banja Luci. Tokom ovog perioda, **održano je više od 60 događaja sa 1.500 učesnika**, od kojih su 55% bile žene. Kritična publika je već uspostavljena, a mnogi mladi ljudi se rado vraćaju na naše besplatne događaje.

4. PROGRAM OMLADINSKE BANKE

Program dodjele grantova Omladinske Banke (OB) predstavlja doprinos našem Ishodu 2, **gdje se mlade žene i muškarci razvijaju u uzore koji podstiču socijalnu koheziju.**

Ovaj međunarodni participativni mehanizam dodjele grantova djeluje u 27 zemalja, a u Bosni i Hercegovini bilježi značajan uspjeh od 2008. godine. Inovativni pristup OB-e povezuje mlade ljude, lokalne općine i druge zainteresirane strane, kako bi preuzeli vodeću ulogu u njegovanju socijalne kohezije unutar zajednica. Ovaj program stvara okruženje koje podstiče aktivizam, preduzetništvo, društveni razvoj i angažman zajednice.

Uspjeh YB-a temelji se na stvaranju snažnih i povjerljivih veza među različitim zainteresiranim stranama, uključujući:

- Općine
 - Članove upravnog odbora OB
 - Preduzetnike koji pokreću mikroposlove
 - Aktiviste koji implementiraju društvene projekte
 - Onlajn zajednicu
- Mozaik, zajedno s njegovim finansijskim partnerima

Izdvojeni događaji za 2023. godinu u programu Omladinske Banke:

- Bliska saradnja sa 50 općina i njihovim predstavnicima, koji su **objavili 99 javnih poziva** za mlade aktiviste.
- **Organizacija 205 offline promocija** Omladinske Banke kako bi se promovisali javni pozivi, potpisivali ugovori, slavila postignuća i prepoznavali partneri, grupe, preduzetnici i lokalni donatori.
- Finansijska i administrativna podrška implementaciji **579 projekata** u 50 lokalnih zajednica
- **Organizacija obuka o socijalnoj pravdi**, održivim razvojnim ciljevima, dodjeli grantova, izgradnji zajednice sa 145 učesnika (98 Ž).
- Pratlja, finansijska i administrativna podrška projektima u implementaciji.
- Organizovanje događaja za promociju **TOP 10 volontera** među 321 člana YBB i obilježavanje Međunarodnog dana volontera (5. decembar).
- Podrška osnivanju **14 novih mikropreduzeća**, koja su osnovali 8 žena i 6 muškaraca preduzetnika.

Gore navedene aktivnosti realizovane su u saradnji s 50 općinskih predstavnika, 321 člana Upravnog odbora YouthBank-a i 1.837 članova projekata vođenih od strane mladih.

Saradnja s partnerskim općinama

Intenzivno smo radili na razvoju podrške preduzetnicima i obezbijedili dodatne grantove za registrovana mikropreduzeća u našim zajednicama, u saradnji sa 50 općina. 35 općina je potpisalo Aneks Memoranduma, čime su obezbijedili dugoročnu podršku i mogućnosti za rast i razvoj svojih preduzetnika nakon 6 mjeseci tržišne aktivnosti. *Potpisivanje ovih aneksa garantuje zajedničku raspodjelu od 722.961 BAM za period 2023-2026 za sve buduće preduzetnike u okviru YouthBank programa u ovih 35 općina.*

Organizovano je 205 ceremonija kako bi se promovirale prilike i prikazala postignuća mladih ljudi u njihovim zajednicama. Certifikati i priznanja dodijeljeni su općinama, članovima OOB-a, neformalnim grupama i preduzetnicima koji su registrovali svoja preduzeća, kao i donatorima koji su podržali mlade u ovim zajednicama. Na ceremonijama su načelnici iskoristili priliku da ponovo potvrde svoju posvećenost mladima, podržavajući one koji su željni rada i promjena.

SDG Impakt Matrica u programu Omladinske Banke

U decembru 2023. i februaru 2024. godine, Fondacija Mozaik okupila je predstavnike 50 općina i članove Upravnih odbora Omladinskih Banaka kako bi učili, razmjenjivali iskustva i evaluirali implementirane aktivnosti te kako one doprinose Globalnim ciljevima održivog razvoja (SDGs).

Opšti zaključak je da program Omladinske Banke prvenstveno doprinosi SDG-u 5 (Rodna ravnopravnost) i SDG-u 11 (Partnerstva za ciljeve), što je detaljnije opisano u tabeli u nastavku:

SDG 5: Rodna ravnopravnost	SDG 17: Partnerstva za ciljeve
<p>Odbori Omladinskih banaka imali su 57% učešća žena, dok su 54% koordinatorskih uloga obavljale žene, s ukupno 182 žena koje su aktivno učestvovalе i bile jednako odgovorne za donošenje odluka.</p> <p>Top 10 volontera iz Omladinskih banaka su promovirani, pri čemu je postignut rodni balans s 5 žena i 5 muškaraca.</p> <p>Žene su činile 52% timova koji su potpisali ugovore za društvene projekte, dok je 43% od ukupno 4.107 volontera u projektnim aktivnostima bilo ženskog spola.</p>	<p>Saradnja Fondacije Mozaik sa 50 općina dovela je do osnivanja 50 fondova koji podržavaju društvene projekte i mikropreduzetništva.</p> <p>Ovo partnerstvo omogućilo je kontinuiranu angažovanost zajednica, odbora i mladih, poboljšavajući reagovanje programa na potrebe zajednice.</p> <p>Projektni timovi su ostvarili 1.292 lokalna partnerstva, što pokazuje široku podršku zajednice i institucija.</p>

Usklađivanje rada neformalnih grupa i preduzetnika sa SDGovima

Fondacija Mozaik, u saradnji sa 50 općina, razvila je i uspostavila mehanizam za praćenje i *evaluaciju uticaja projekata koje vode mladi i mikropreduzeća na ključne ciljeve održivog razvoja (SDGs)*. Ova inicijativa omogućila je 321 članu Upravnog odbora da osiguraju da ovi projekti budu usklađeni s globalnim razvojnim ciljevima, prikazujući efikasne doprinose mladih lidera lokalnim i globalnim agendama.

Na temelju ovog mehanizma, analizirali smo ukupno 9.529 volontera (4.107 žena) koji su implementirali 566 projekata, fokusirajući se na poboljšanje uslova za sport i rekreaciju, omladinske prostore, kulturu, obrazovanje, socijalnu pravdu, ekologiju, itd. Svaki projekat je doprinio jednom ili više ciljeva održivog razvoja (SDGs).

Po analizi, najznačajniji doprinosi ostvareni su u ciljevima Kvalitetnog obrazovanja, Dobrog zdravlja i blagostanja, te Održivih gradova i zajednica. Pored ova tri, svaki od preostalih 14 ciljeva dobio je specifične doprinose. Svaki projekat imao je uticaj na jedan ili više SDG-ova.

Primjer usklađivanja aktivnosti projekta sa SDG-ovima:

SDG 11 – Omladinska Banka Zenica podržla je projekat pod nazivom **Kreativni kutak na otvorenom**. Grupa je svoje rezultate opisala na sljedeći način: Kroz realizaciju projekta, osigurali smo prostor na otvorenom koji mogu koristiti kako mladi, tako i stariji članovi zajednice. Pored razvoja prostora, organizovane su dvije radionice koje su se fokusirale na folklor i ekologiju.

Na temelju ovog uspješnog modela, *mehanizam za praćenje uticaja projekata i mikropreduzeća potpuno je integrisan u javne pozive koji će biti izdati 2024. godine u svih 50 općina u okviru programa Omladinske Banke*. Ova integracija osigurava besprijekoran i standardizovan pristup usklađivanja ciljeva projekata s ciljevima održivog razvoja, čime se unapređuje strateški uticaj omladinskih inicijativa širom regiona. Ovaj napredak na ob.rolify.com omogućava svim korisnicima platforme da razumiju ciljeve i kako svi kolektivno možemo doprinijeti okončanju siromaštva, zaštiti životne sredine i klime, te promovirati mir i prosperitet širom svijeta.

Uspješna priča naših korisnika i partnera

Od inostranstva do rodno kraja: Priča o uspjehu mlade poduzetnice

Nakon što je završila studije stomatologije u Hrvatskoj, Korina Mešić odlučila se vratiti u svoj rodni grad i osnovati mikrobiznis. Otvorila je stomatološku ordinaciju pod imenom "Unique Dental," donoseći modernu stomatološku njegu u zajednicu u kojoj je odrasla. Korina je izuzetno zahvalna na podršci koju je dobila kroz program Omladinske Banke, koji je bio ključan u pomaganju pri otvaranju njene ordinacije. Korinina priča je sjajan primjer kako podržan talent mladih može napredovati i vratiti se svojoj zajednici.

Primjer usklađivanja aktivnosti projekta sa SDG-ovima
Jedan od aplikanta odgovorio je na dodatnu vrijednost projekta uključujući:

Rodna ravnopravnost: I dječaci i djevojčice koristiti će kupljenu opremu, čime će se osigurati jednak pristup sportu.

Kohezija zajednice: Projekat će mobilisati i povezati ljude i grupe unutar lokalne zajednice kako bi podržali odbojkaški klub.

Zdravstvene koristi: Aktivno učestvovanje u sportovima poput odbojke doprinosi fizičkom zdravlju, poboljšava kondiciju i promovira aktivan način života među članovima zajednice ([Projekat 'Odbojka je naša snaga'](#), Omladinska Banka Bosanski Petrovac).

5. MOZAIK STARTUP STUDIO

[Program Mozaik Startup Studio](#) igra ključnu ulogu u ostvarivanju **Ishoda 3**, jer **osnažuje mlade žene i muškarce da postanu društveni poduzetnici fokusirani na stvaranje društvenog utjecaja i otvaranje novih, dostojanstvenih radnih mjesta.**

Program usmjerava svoje napore na **podršku i ulaganje u perspektivne mlade poduzetnike**, bilo za rast njihovih mikrobiznisa, prvobitno pokrenutih kroz mehanizam Omladinske Banke, ili za razvoj društvenih biznisa. Program pruža mladim poduzetnicima pristup finansijskoj podršci i niz usluga osmišljenih za unapređenje njihovih društvenih biznisa u različitim fazama razvoja, uključujući pre-seed, seed i follow-on investicije.

Paketi finansijske podrške variraju u zavisnosti od faze razvoja biznisa i obuhvataju **pre-seed grantove** do 25.000 EUR, **seed investicije** do 75.000 EUR, **follow-on investicije** do 50.000 EUR ([Tech4Impact fond](#)) i kredite za startupe do 25.000 EUR ([Social Banking](#)).

Jedan od načina za pokretanje društvenog biznisa je kroz grant za mikrobiznise u okviru Programa Omladinske banke. Ovaj finansijski mehanizam, pokrenut 2018. godine, dodatno je razvijen kroz dvije faze: inicijalni **grant za registraciju** i pokretanje mikrobiznisa (do 1.000 EUR) te grant **za širenje i razvoj** mikrobiznisa (do 1.500 EUR).

Usluge podrške biznisima unutar programa uključuju mentorstvo od strane raznovrsne grupe internih profesionalaca sa stručnostima u oblasti društvenog poduzetništva, razvoja biznisa, finansija, prodaje, prikupljanja sredstava, analitike, inovacija i pravnih pitanja. Prepoznajući promjenjive potrebe lokalnog i globalnog tržišta, Mozaik Startup Studio kontinuirano prilagođava i širi svoje usluge kako bi podržao rast mladih poduzetnika i njihovih društvenih biznisa, uključujući oblasti poput e-trgovine i računovodstvenih usluga.

„Social Banking je važan za ukupni ekonomski razvoj malih biznisa, posebno ako se uzme u obzir da BiH nema pristup vanjskim tržištima kapitala i EU kreditnim garancijama za startupe i male biznise, što istovremeno povećava vrijednost ovog programa.“

Istaknuti rezultati Programa Mozaik Startup Studia za 2023. godinu:

- Promotivne aktivnosti i kampanje koje su rezultirale sa **136 prijava** za različite oblike finansijske podrške (kapitalna ulaganja, zahtjevi za kredite i mikrobiznisi za dodatne grantove) s ciljem osnivanja i razvoja biznisa, mikrobiznisa ili društvenih biznisa.
- Osigurano je **655 sati individualnog profesionalnog mentorstva** s vanjskim mentorima, fokusirano na podršku poslovanju i lični razvoj mladih društvenih poduzetnika.
- Podržano je **16 mikrobiznisa s 47.784 BAM** za proširenje poslovanja i kreiranje novih radnih mjesta, što je rezultiralo značajnim rastom u roku od samo šest mjeseci od ulaska na tržište.
- Podržana su **4 startupe s 54.000 BAM kredita kroz Program socijalnog bankarstva** u partnerstvu sa Sparkasse Bankom i uz podršku EFSE programa. Fondacija Mozaik osigurala je 16.800 BAM kolateralnog depozita za ove startupe.
- **Dva startupe su podržana da učestvuju na međunarodnom događaju** radi predstavljanja svojih inovativnih proizvoda i poslovnih modela (iENA: Međunarodni sajam ideja, izuma i novih proizvoda, Nirnberg, Njemačka, oktobar 2023).
- Kreirano je **189 novih radnih mjesta**.

Tokom ovog perioda naučene su vrijedne lekcije, prikupljeni su uvidi i suočili smo se s izazovima:

- **Tech4Impact Fond prepoznat kao ključni mehanizam za uključivanje investitora u startupe:** Tech4Impact je od strane aktera bh. ekosistema prepoznat kao efektivna platforma za uključivanje zainteresiranih investitora i drugih programa koji podržavaju ili okupljaju investitore za mlade poduzetnike. U budućnosti će biti ključno istražiti saradnju s drugim inicijativama i sličnim programima ili dostupnim investitorskim fondovima kako bi se povećao utjecaj ulaganja u startupe.
- **Okretanje regionalnim i globalnim tržištima kao imperativ za startupe:** S obzirom na ograničeno tržište u Bosni i Hercegovini i značajne migracije koje umanjuju tržišni potencijal — kako u smislu veličine tržišta, tako i zbog nedostatka radne snage — startup kompanije sve više razmatraju i okreću se izvozu i vanjskim tržištima u regiji i globalno. Ova strateška prilagodba ključna je za iskorištavanje novih prilika i održavanje rasta poslovanja u izazovnom ekonomskom okruženju.
- **Regrutiranje mladih talenata kroz model stvaranja poduzeća:** Regrutiranje mladih talenata u startupe putem modela stvaranja poduzeća unutar Tech4Impact Fonda pokazalo se značajnim. Tokom ovog perioda testirali smo model kao odgovor na lošu kvalitetu startupa u ranim fazama razvoja u Bosni i Hercegovini, nedostatak inovacija i oskudicu novih ideja i timova potrebnih za stvaranje jedinstvenih proizvoda. U budućnosti namjeravamo nastaviti s usavršavanjem i potencijalnim skaliranjem ovog modela kako bismo potaknuli širi spektar inovativnih startup ideja.
- **Povećana finansijska podrška za mikrobiznise:** Uspješno smo osigurali dodatno finansiranje iz 35 općina za podršku mikrobiznisima, čime je značajno povećana finansijska pomoć dostupna mladim poduzetnicima s 2.000 BAM na 5.000 BAM. Ovo proširenje podrške ne samo da potvrđuje odluku lokalnih vlasti za poticanje rasta malih biznisa, već i odražava njihovo prepoznavanje ključne uloge koju mladi poduzetnici igraju u lokalnom ekonomskom razvoju.
- **Važnost međusobne podrške na lokalnom nivou:** Intenzivni naponi Upravnog odbora Omladinske banke na promoviranju mikropreduzetničkih inicijativa, zajedno s poboljšanom koordinacijom s odjeljenjima 35 općina uključenih u registraciju mikrobiznisa, istaknuli su značajnu lekciju: „Međusobna podrška na lokalnom nivou je ključna za angažman u poduzetništvu.“ Rekordan broj od 98 prijava za poziv za mikrobiznise, koji je zaključen u februaru 2024. godine, te uspješno potpisivanje ugovora sa šesnaest poduzetnika za dodatne grantove koji vode ka rastu biznisa i otvaranju radnih mjesta, demonstriraju efikasnost lokalnih mreža podrške u poticanju razvoja i održivosti mikrobiznisa pokazuje da ovaj pristup ne samo da unapređuje preduzetničke vještine među vršnjacima, već i jača cjelokupni poslovni ekosistem unutar zajednica.
- **Ograničena finansijska dostupnost za startupe u okviru Social Bankinga:** Tokom implementacije programa „Korak po korak“ identificirane su finansijske ranjivosti startupa. Mnogi mali biznisi, iako pokazuju potencijal za rast, nemaju dovoljno kolaterala za konvencionalne bankovne kredite i često se oslanjaju na mikrokreditne organizacije. Ove organizacije obično nude više kamatne stope i kraće rokove otplate, što može otežati sposobnost biznisa da preuzmu nove bankovne dugove, čak i ako redovno izmiruju postojeće obaveze. Finansijske projekcije često ne odražavaju kapacitet biznisa da servisira nove dugove jer program ne uključuje konsolidaciju prethodnih dugova; on je isključivo namijenjen za nove investicije ili nabavku materijala. Uviđajući ovaj problem, program Social Banking sada se zalaže za pronalaženje odgovarajućih rješenja unutar Sparkasse Banke i regulatornih parametara koje postavlja Agencija za bankarstvo (FBA) za svaki zahtjev za kredit od startupa.

Priča o uspjehu naših korisnika i partnera

Primjer važnosti programa Društvenog bankarstva

Važnu ulogu mentorstva i finansijske podrške za startupe kroz program Društvenog Bankarstva, zajedničku inicijativu Fondacije Mozaik i Sparkasse Banke, potvrđuju njegovi korisnici.

Almira, vlasnica edukativnog centra Mozgaonica, svjedoči o utjecaju ovog programa: „Našem centru je bila prijeko potrebna ekspanzija kako bismo mogli pružiti usluge većem broju polaznika, a ova saradnja ne samo da je omogućila potrebna sredstva, već je i pojednostavila proces apliciranja. Zahvaljujući praktičnoj pomoći pri osiguravanju garancija i ispunjavanju papirologije, uspješno smo proširili naše prostorije i poboljšali kapacitete za edukaciju. Neizmjerno smo zahvalni Fondaciji Mozaik i Sparkasse Banci što su prepoznali i riješili izazove s kojima se suočavamo kao malo preduzeće te razvili efikasna rješenja.”

Priča s "Balkan Green Ideas 2023"

12. izdanje regionalnog takmičenja "Balkan Green Ideas 2023" održano je od 23. do 26. oktobra u Budvi, Crna Gora. Ponosni smo što možemo objaviti da je naša predstavnica, Aldina Džinić iz Zavidovića, osvojila nagradu u kategoriji "Zelene konceptualne ideje" za svoj projekat "Revolucija u reciklaži PET-a".

Projekat "Revolucija u reciklaži PET-a" promoviše očuvanje životne sredine kroz inovativni pristup prikupljanju plastične ambalaže i podržava lokalni razvoj. Aldina Džinić, sa svojom strašću i posvećenošću, podstiče aktivno učešće građana u reciklaži, podižući svest o važnosti očuvanja životne sredine i kolektivnim pozitivnim promjenama. Kako bismo promovisali naša tri finalista iz Bosne i Hercegovine, kreirali smo video sadržaje sa titlovima, koje smatramo značajnim za predstavljanje. YouTube video: <https://www.youtube.com/watch?v=Mr10bdWUw4Y>

6. POBOLJŠANJE PRAVNOG OKVIRA ZA FILANTROPIJU

Od avgusta 2020. godine, Mozaik implementira program "Poboljšanje pravnog okvira za filantropiju" koji finansira USAID. Program ima za cilj unapređenje kulture filantropije u Bosni i Hercegovini (BiH) kao alat za samostalnost i održivi lokalni razvoj. Cilj je poboljšanje pravnog i političkog okruženja za filantropiju, stimulisanje i omogućavanje rasta ekosistema donacija u BiH. Konzorcijum ključnih aktera u razvoju filantropije u BiH i regionu radio je na obezbjeđivanju podržavajućeg pravnog okvira za filantropiju kroz strukturirani međusektorski dijalog i inovativne kampanje za zagovaranje.

Najvažniji momenti u 2023. godini u okviru Programa za pravni okvir filantropije:

- **Kampanja NikoGladan.NikoSam:** Kampanja je postigla izuzetne rezultate u zalaganju za izmjene Zakona o porezu na dodatu vrijednost (PDV), što je ključni korak ka poboljšanju pravnog okvira za filantropiju. Nakon dvije godine posvećenog zagovaranja, zakonodavstvo je izmijenjeno. Ova inicijativa je finansirana od strane USAID-a i vođena od strane Mozaika, u saradnji sa konzorcijumom koji uključuje Pomozi.ba, Mrežu za izgradnju mira, Catalyst Balkans, Trag fondaciju i Filantropski Forum BiH.

Aktivnosti angažovanja: U 2023. godini organizovano je ukupno 77 sastanaka i događaja...

Prioritetna područja koja su obrađena u 2023. godini:

Prioritetno područje 2: Usmeravanje donacija u skladu sa Zakonom o deviznim poslovima.

Prioritetno područje 3: Razjašnjavanje primene PDV-a za udruženja i fondacije.

Prioritetno područje 4: Definisavanje šta se smatra donacijom ili pomoći kako bi se osigurala jasnost u vezi sa korisnicima.

Prioritetno područje 5: Usaglašavanje propisa kako bi više građana moglo da koristi korporativne donacije.

Prioritetno područje 6: Podsticanje kompanija da izdvoje više sredstava za stipendije uvođenjem poreskih podsticaja.

7. ODRŽIVOST

Dok implementira svoju desetogodišnju strategiju, Mozaik se snažno fokusira na jačanje svojih kapaciteta i finansijsku održivost, što se ogleda u Ishodu 4 - **Mozaik ima snažne interne kapacitete kako bi postao finansijski održiv.**

Imajući u vidu da finansijska održivost zahtijeva višestruke izvore prihoda, strateško planiranje i kontinuirano samousavršavanje, Mozaik radi na tome da bude bolje opremljen za generisanje novih izvora prihoda, uz održavanje finansijske stabilnosti.

Ključni momenti za 2023. godinu u oblasti održivosti:

- **Jačanje internih kapaciteta:** Mozaik je 4. i 5. oktobra te sredinom decembra 2023. godine organizovao programe za svoje osoblje kako bi revidirao dosadašnji učinak i planirao buduće aktivnosti. Tokom ovih seminara, zaposleni su također prošli dodatnu obuku za korištenje ChatGPT-a radi unapređenja njihove efikasnosti i doprinosa uspjehu organizacije. Mozaik je posvećen praćenju trendova digitalizacije kako bi se bolje prilagodio modernom poslovnom okruženju.
- **Implementacija Microsoft Dynamics 365 Business Central:** Mozaik je prva neprofitna organizacija u zemlji koja je uspješno implementirala SaaS verziju ovog softvera. Softver pruža dodatnu fleksibilnost i efikasnost, značajno smanjujući mogućnost grešaka i uveliko povećavajući kontrolu nad poslovnim procesima, istovremeno štedeći vrijeme. Na primjer, automatizacijom kalkulacija i izvještavanja, vrijeme potrebno za mjesečne finansijske kalkulacije smanjeno je za 20%. Ova tranzicija je realizovana u skladu s Mozaikovom posvećenošću inovacijama, transparentnošću i održivošću, koji su ključni za uspješno poslovanje u današnjem neprofitnom i poslovnom sektoru. Mi smo prva nevladina organizacija koja je implementirala ovo rješenje, [pročitajte više](#).
- **Angažiranost privatnog sektora i investicijske prilike za održivost. Private Sector Engagement and Investments Opportunities for Sustainability:** Kroz našu analizu i uz podršku SDC-a, identificirali smo potencijal za uključivanje privatnog sektora i poslovnih anđela kao ključnih aktera u investicijskom procesu kako bismo unaprijedili održivost planiranog Tech4Impact Fonda. Ovo saznanje naglašava važnost angažmana privatnog sektora u našoj investicijskoj strategiji. U narednom periodu ćemo razmotriti ove mogućnosti prilikom razvoja investicione politike.

8. PARTNERSTVA I MREŽE

Mozaik je član Upravnog odbora i Savjetodavnog vijeća organizacije [Philea](#), Philanthropy Europe Association u Briselu, najveće asocijacije privatnih fondacija. Također smo član Upravnog odbora Konektor, manje interesne grupe Philea, fokusirane na srednju i istočnu Evropu (CEE). Ovo nam pruža priliku da učimo o filantropiji i socio-ekonomskom razvoju od privatnih fondacija te primjenjujemo ta znanja u kontekstu Bosne i Hercegovine.

S regionalnom mrežom SIGN (Southeast European Indigenous Grantmakers Network), radimo na promociji filantropije i socijalnog preduzetništva u regiji, zajedno s 5 privatnih fondacija iz Srbije, Crne Gore, Kosova, Albanije i Sjeverne Makedonije.

9. RODNA I DRUŠTVENA UKLJUČENOST

Mozaik nastoji integrisati principe socijalne pravde i rodne ravnopravnosti u sve aspekte svog rada. Naši indikatori su rodno osjetljivi, a postignuti rezultati su obično zadovoljavajući. Ipak, vjerujemo da uvijek možemo učiniti više. Evo nekoliko akcija koje preduzimamo s ciljem pružanja jednakih prilika mladima, bez obzira na njihov identitet:

Mozaik nastoji integrisati principe socijalne pravde i rodne ravnopravnosti u sve aspekte svog rada. Naši indikatori su rodno osjetljivi, a postignuti rezultati su obično zadovoljavajući. Ipak, vjerujemo da uvijek možemo uraditi više. U nastavku su navedene neke aktivnosti koje poduzimamo kako bismo mladim ljudima omogućili jednake prilike, bez obzira na njihov identitet:

- a) Prilikom registracije na Lonac/Rolify, nudimo opciju "drugo" za rod. Između 1-2% članova svake godine odabere ovu opciju.
- b) Prilikom registracije na Lonac, pitamo ljude da li se identificiraju kao osobe sa invaliditetom (PwD).
- c) Nova verzija Lonca ima prilagodbe za osobe sa oštećenjem vida i slijepe osobe.
- d) Svake godine organiziramo najmanje jednu dvodnevnu obuku uživo o socijalnoj pravdi za odabranu grupu članova odbora Omladinskih banaka. Oni sebe nazivaju "Čudovišta socijalne pravde" i zaduženi su za proces praćenja povećanja inkluzivnosti odobrenih projekata.
- e) Imenovali smo službenika za zaštitu, koji se bavi politikama "ne nanosi štetu" i služi kao kontakt tačka za sve vrste pritužbi. Redovno se obučava u različitim aspektima politika zaštite u međunarodnom okruženju, zahvaljujući našem partneru Porticus.
- f) Ne prestajemo brojati žene i muškarce u različitim aktivnostima, ali pokušavamo istražiti moć koju obje grupe imaju i povećati broj žena na pozicijama odlučivanja. Ovo se odnosi na naš Upravni odbor (5 članova, 3 žene, a predsjednica je žena), naše osoblje (3 muškarca i 5 žena na rukovodećim pozicijama) i odbore, gdje smo u 2022. imali 51% mladih žena.
- g) Rodno osjetljiv jezik je obavezan za sve zaposlene u Mozaiku, kako u internim tako i u eksternim komunikacijama. Šale koje vrijeđaju bilo koju grupu ili prenose stereotipe su zabranjene.
- h) Naše kampanje su rodno osjetljive, osiguravajući da pozivamo mlade žene i muškarce, ali istovremeno pazimo da ne prenosimo postojeće rodne stereotipe.
- i) Prilikom zapošljavanja češće koristimo ženske nazive zanimanja uz (M/Ž) u zagradi. Kada smo osnovali Startup studio, samo jedna žena je bila u timu. Svjesni smo da to nije privlačno za mlade žene, pa smo pri proširenju tima objavili oglas koji je podjednako privlačan za mentore i mentorice. Posljednja dva zaposlena

Fondacija Mozaik, BiH

u studiju bile su žene – jedna za razvoj biznisa, a druga za finansije startupa. Sada su u timu četiri žene i četiri muškarca.

j) Ne pitamo naše zaposlene o različitim slojevima njihovog identiteta prilikom zapošljavanja. Ipak, sigurni smo da u našem timu postoje vrlo različiti lični stavovi i trudimo se koristiti te razlike kao snagu.

k) Naš okvir logike ima rodno osjetljive indikatore, što podrazumijeva da su naši resursi jednako raspodijeljeni.

l) Kada definišemo društveni utjecaj biznisa koji ćemo podržati, tražimo od njih da integriraju društveni utjecaj u svoj poslovni model. Referiramo se na Ciljeve održivog razvoja (SDGs) kao okvir. Često društveni utjecaj uključuje zapošljavanje osoba sa invaliditetom, žena starijih od 40 godina i drugih teško zapošljivih kategorija. Također, nude posvetiti dio profita za rješavanje različitih društvenih problema. U našem novom Tech4Impact fondu fokusiramo se na društveni utjecaj kroz pažljivo odabrane oblasti ulaganja u skladu sa ciljevima održivog razvoja.

m) Trudimo se poticati rodnu i etničku ravnotežu u odborima Omladinskih banaka. Iako ukupni brojevi izgledaju dobro, još uvijek imamo odbore koji nisu uravnoteženi zbog različitih razloga.

n) Spremni smo učiti više i integrirati ta saznanja u našu praksu.

o) Imali smo nekoliko sastanaka i konsultacija sa GESI stručnjakom iz SDC-a koji je procjenjivao naše prakse. Zajedno smo identificirali prostore za unapređenje i odlučili da ćemo dizajnirati najmanje 10 "mapa pristupačnosti" gdje će mladi biti obučeni za identifikaciju prepreka za učešće različitih socijalno isključenih grupa. Tokom projekta razvijeno je 20 mapa pristupačnosti.

p) U naše videozapise koje planiramo dodajemo tumače za znakovni jezik.

q) Dodali smo novu kategoriju za projekte Omladinskih banaka – Socijalna inkluzija. Ovo je rezultiralo razvojem i implementacijom 31 projekta s jakim fokusom na socijalnu inkluziju.

r) Osmislili smo online prakse koje su otvorene za sve, posebno za osobe sa invaliditetom. Ponosni smo što su četiri praktikanta, koji se sami izjašnjavaju kao pripadnici socijalno isključenih grupa, imala priliku raditi s nama.

s) Poboljšali smo obrasce za prijavu i potpisne liste na lokalnim događajima sa dodatnim pitanjima o rodu i invaliditetu.

t) Poboljšali smo obrasce izvještaja za neformalne grupe kako bismo dobili detaljnije informacije o korisnicima i volonterima.

u) Naš priručnik za mentore daje instrukcije članovima odbora Omladinskih banaka da obrate posebnu pažnju na marginalizovane grupe u projektima.

Mozaik kontinuirano procjenjuje **glavne ekološke mogućnosti, rizike i klimatske ranjivosti** te integrira principe održivosti na različitim nivoima, kao na primjer:

a. Obaveza poštovanja principa zaštite okoliša od strane svih učesnika integrisana je u ugovore s mladima. Ovo je razvijeno i implementirano kao dobra praksa iz naše prethodne saradnje s USAID-om i Švicarskom ambasadam (CEDRIG).

b. Kontinuirano dizajniramo nove finansijske mehanizme i usluge za podršku mladim poduzetnicima, gdje nastojimo integrisati globalne i EU ekološke standarde. Jedan takav primjer je **Tech 4 Impact fond**, gdje smo integrisali ekološke aspekte s fokusom na čistu energiju, cirkularnu ekonomiju i održivu gradnju. **Mozaik ESG Solutions** je novi odjel unutar Mozaika koji pomaže preduzećima, kako generalno u BiH, tako i onima iz našeg portfolija, da integriraju principe zaštite okoliša, društvene odgovornosti i korporativnog upravljanja.

c. Mozaik je implementirao napredne IT tehnologije kako bi smanjio upotrebu papira (uvođenje kancelarije bez papira) i putovanja (ugljični otisak). Trenutno smo uspješno integrirali SharePoint, Microsoft Dynamics 365 Business Central u odjel finansija (prva nevladina organizacija u BiH koja je to učinila) i napredne IT portale s vodećom Rolify zajednicom.

IZVJEŠTAJ PRIPREMIO

Dženana Šarić,
Direktor za razvoj i saradnju

